

Božidar Finka
Zagreb

ČAKAVSKI BOTI

VEŠTID

Ni čâ,
moraću se spoviti
i po duši poviti
u ka san merda zaša
ka san kupi nove gaće
i u taški od gać
dolar naša.

Lipo ja doma govorin
ča mi se dogodilo,
a oni ne veruju:
ščikivaju me,
pitaju me di san ga diga,
jezik mi plaziju,
prma meni se po guzici plješćeju,
a zna se ča to znači,
i na svaki me drugi mod
ofendivaju...

Mislin i mislin ča ću učiniti.
Nosin ja lipo gaće naza
di san ih i kupi
i govorin ča je bilo.
Ona od butige vazme dolar i gaće
i vrne šoldi, a unda,
ruku u jenu tašku,
ruku u drugu tašku,

*ruku u tašku sprida,
ruku u tašku zada
i ka tamo:
u taški zada
biljetin od fabrike robe,
a na njemu piše
da broj od dolara i biljetin
nosiju sriću,
da ki ih najde i donese
dobiva od fabrike veštíd.*

*— Štupido, to je lot,
govori ona od butige,
— moga si se obući,
a vako ću ja obući muža.*

*Sa mi opeta i oni doma govoriiju:
— Jesi štupido
i gori od štupida,
cukun, dešperadun,
teštun,
bagamundo, munjenjak, fundanjak,
niš koristi.
Ča nisi i ti moga ruku u taške riniti
i na biljetin se namiriti!
A je, ni moga tovar o preše!
Pa ti sada, ćurlo,
ona od butige
veštíd mužu dariva,
a tebi se u brci smijê
i rozi u oči fikiva.*

POT

*Pot, pot, pot
od žege i truda...
Pot na čelu,
na obrazu,
po celomu tilu
kapa,
curi,
toči se na zemlju
i zemlja ga pijê:
puno pota za čovika,
malo za žaju zemljê.*

VITAR

Uvik se preši,
preši...
Di i di malo postane
pa opet napri pa napri,
pa malo livo,
pa malo na drugu stranu,
pa puže po zemlji,
pa se diže gori...
Lama drivlje,
gloje kamenje,
pljuska u bradu,
zvižji u uho,
krade kape
i facoli,
raspliče vlasi...
Sve živo i ča ni živo
i svu šporkicu
tira spr(i)dá se.
O vitre, vitre,
— kapa ti doli!
zač idriš napri pa napri,
nika nâse.

SVEGA POMALO

Kuraja, Šime,
nisi od čeprlja
niti od slame,
gori glavu i
ne pr(i) daj se.

Pali su dažji,
muntala šuša,
biće, Šime, smokav,
i mislin,
i grozja,
i svega pomalo,
a ka još u kraj rinu ribe,
ki će se s namin moći miriti!

Ajde, ajde, moj Šime,
strpi se još malo...
I prija je bilo da se ni
kraj s krajin vezalo,
a isto se na kraju luncijalo.

VİČERA

Ona tamo tuja koza,
sura, rogasta,
furbasta
bila je u šteti
u Milinomu.
Pojila je i zgazila
dva — tri busa blitve
i pošćipala
piljac od nekoliko busov broskve.
To je Milinima vičera manje
za troje dice, za oca i mater, dida i nanu
i za kokošu,
za svih osan ust.
Tili ili ne,
stariji će u Milinih
morati činiti fintu da žežinaju,
a dica
i kokoša
da vičeru ne meritaju.

VARAVICA

I ka su se tako ljudi
zjadali,
švogali,
rekli ča tuka i ča ne
i zapritili onima od gori,
niki je doni glas
da ih je niko svih povidi
ča su govorili
i da gredu oni kiman su se pritili...
I ka je kapo od onih pita
ča je bilo
i ki je kapurijon,
diga se je jedan
i govori:
— Ma ča, čoviče, ne vidiš
da su te prvarili!
Ča nisi zna
da je danas
varavica*!

---

* varavica = dan u godini kada se »smije« varati

*Svi su na tu besedu pukli od smiha
i ni mu bilo druge
nego je kapo od onih mora
podviti rep
i poći ča okle je doša.*

RIBAR OD ŠABAKE

*Šabaka je mriža
za šaku manul uz kraj,
a ka je štajon i vrime
dikoli se u šabaku
i bolja ljoga čapa...
Ribaru od šabake
cidu se bave
na noga ki će te puste ribe isti...
Un oće i neće
jer ka đā ča mora dati,
drugo mora za žmul soli i bokunić kruha
prodati:
njemu će od rib malo pa nišće
ostati.*

GORČICA

*Mati je bruntulala
i vavik ocu prtikala
da ni kako drugi ljudi:
ni za fameju mantenjiti,
za dicu naisti,
obući,
obuti,
za skonjušiti,
za vazesti:
ne miga di ni,
nego di ne fali.
Otac je muča i pati...
i guca
ča mu je prtikala mati.
Jedan dan je
bez riči
otac vaze sprticu
i nesta.
Večer ka se je vrni
sprtica je bila puna mendul,
ali je svaka gorčala.*

Ni povidu di je te
(nevaljive i zapušćene)
mendule škapula,
a kako je bi pegulan,
ni se jadan siti da je Križeva
kada sve gorča
zač je taj dan
od pantivika Gorčica zvan.

ČRVIĆI

Letila je,
letila tica jarebica,
u zraku se špašedala,
igrala ...
i na jedan bot
od tira od puške
mrtva
na zemlju pala ...
I neće više ni ona,
kako ni moja pokojna mati,
u zori odletiti,
črvići loviti
i dilje se vrniti
i sletiti
u svoje gnjazdo
meju svoji tići
golčići ...
Joh i ajme njiman:
ti dični jarebići
siročići
brzo ćeju za materun,
a napri ćeju živiti
črvići.

*Čakavski boti**

Manje poznate riječi i značenja

ajme *uzv. jao*

bagamundo *m probisvijet, protuha*

bave *ž mn. sline*

biljetin *m listić, cedulja*

bokunić, *-ića m komadić*

b^ot m *hip, čas; udarac, pogodak*
 bruntul^atⁱ, -^{ān} gl. *gundati, prigovarati*
 buti^ga *ž dućan*
 cuk^{ūn}, -a/-^{ūn}a m *glupav čovjek*
 če^prlj m *vrsta gorske trave s mekanim, plosnatim lišćem*
 ča^pati, -^{ān} gl. *uhvatiti, uloviti*
 čur^lo m *maloumnik*
 da^ž, -^{žj}a m *kiša*
 deš^{peradūn}, -a/-^{ūn}a m *očajnik, propalica*
 dil^je pril. *odmah, smjesta*
 fa^{cōl}, -a/-^{ōl}a m *rubac*
 fa^liti gl. *nedostajati*
 fame^ja *ž obitelj*
 fi^kivati, -^{ivan} gl. *gurati u što, probadati*
 fiⁿta *ž varka*
 fūⁿdanjak m *uništavatelj, upropastitelj*
 fū^rbast pridj. *lukav, domišljat*
 ga^{će} *ž mn. hlače*
 gor^čati, ^{ān} gl. *biti gorak, imati gorak okus*
 gor^čica *ž gorka (nejestiva) bajama; dan koji obilježava polovicu korizme*
 gu^cati, -^{ān} gl. *gutati, upijati*
 ka^po m *glavar, glavni u skupini*
 ka^purijōn m *kolovoda, predvodnik*
 koriz^ma *ž vrijeme od 40 dana prije Uskrsa*
 kri^že^va *ž. blagdan uzvišenja sv. Križa*
 ku^raj m *hrabrost, srčanost*
 lō^t m *lutrija*
 lunci^jati, -^{ān} gl. *slaviti, veseliti se (udaranjem u zvona i izvođenjem karakterističnoga svečanoga ugodaja)*
 ljō^ga *ž jedinka čega (obično o ribama), usp. nismō ča^pali njānka ljōga*
 maⁿtenjiti, -ⁱⁿ gl. *uzdržavati, brinuti se za koga*
 maⁿula *ž vrsta male ribe, gira*
 ma^re^ta *ž (morski) val*
 mē^rda s mn. *govna*
 me^ritati, -^{ān} gl. *zavređivati, zasluživati*
 mō^d m *način, oblik ponašanja*
 munt^ati, ^{ān} gl. *prijeći, proći*
 mūⁿjenjak m *ludak, neumnik*
 nāⁿa *ž baka*
 ofeⁿd^{iv}ati, -^{ivan} gl. *vrijedati*
 paⁿtivik m (samo u izr. od pantivika) *vrijeme oduvijek*
 pegul^{ān} pridj. *koga ne prati sreća, nespretn*
 pi^lj^{āc}, -^{ljč}a m *prorast, izduženi pupoljak*
 pō^t m *znoj*
 po^viti, -^{idēn} gl. *reći (istinu), odati (što, koga)*
 pre^ša *ž žurba, hitnja*
 pre^šiti se gl. *žuriti se*
 pri^tkati, -^{ičen} gl. *predbacivati, prigovarati*
 skon^jušiti g. *uzeti iz veće količine prije diobe (obično o ribama)*
 spr^tica *ž vrsta domaće košarice od pruca*
 ša^baka *ž vrsta male povlačne mreže*
 šc^eta *ž šteta, kvar*
 šcⁱkivati, -^{ivan} gl. *podbadati (jezikom), bosti (koga)*

škapulati, -ân gl. *spas(i)ti, uspjeti pronaći (što zagubljeno, zanemareno, ostavljeno)*
šoldi m mn. *novac*
špašedati se, -ân se gl. *šetati se, provoditi se u laganoj šetnji*
šporkica ž *nečistoća, prljavština*
štajôn m *godišnje doba*
štupido m *budala, budalast čovjek*
švogati se, -ân se gl. *izdovoljiti se, govoriti ili raditi što do mile volje*
teštûn, -a/-ûnâ m *tvrdoglavac, glavonja*
tîr m *pucanj*
tukati, -ân gl. *trebati, morati; smjeti*
vâravica ž *dan u godini kada se smije varati*
veštîd, -a/-îdâ m *odijelo (muško)*
vri̇me, -îmena s *vrijeme; lijepo, prikladno vrijeme*
zvižjati, -în gl. *zviždati, proizvoditi prodoran zvuk*
žâja ž *žed, žeđa*
žežinati, -ân gl. *postiti uoči velikoga blagdana*
žmûl, -a, -ûlâ m *čaša, mala mjerica*

* Napisano govornim osobinama mjesta Sali na Dugom otoku.